

METODICKÝ PŘÍSTUP K APLIKACI ČLÁNKU 4 RÁMCOVÉ SMĚRNICE VODNÍ POLITIKY ES V PLÁNECH OBLASTÍ POVODÍ

C. METODICKÝ PŘÍSTUP

Vodohospodářský rozvoj a výstavba
akciová společnost
Nábřeží 4, 150 56 Praha 5

VODOHOSPODÁŘSKÝ ROZVOJ A VÝSTAVBA

akciová společnost
150 56 Praha 5 - Smíchov, Nábřežní 4
DIVIZE 02

tel: 257 110 220 fax : 257 319 398
e-mail: cihlar@vrv.cz

**METODICKÝ PŘÍSTUP K APLIKACI ČLÁNKU 4 RÁMCOVÉ
SMĚRNICE VODNÍ POLITIKY ES V PLÁNECH OBLASTÍ
POVODÍ**

METODICKÝ PŘÍSTUP

Zpracoval : Ing. Ivo Kokrment
 Ing. Jan Cihlář

V Praze, dne 13. prosince 2007

OBSAH:

1. Úvod	4
1.1. Identifikační údaje projektu.....	4
1.2. Seznam použitých zkratk, symbolů a pojmů.....	4
2. Systém zpracování	5
3. Analýza a typy výjimek	6
3.1. Dělení výjimek podle WFD	6
3.2. Dělení výjimek z hlediska postupu prací při plánování v oblasti vod.....	7
3.2.1. Chemický a ekologický stav.....	7
3.2.2. Dočasné a trvalé nedosažení vyhovujícího stavu	9
3.2.3. Ekologický potenciál	10
4. Postup při aplikaci výjimek	10
4.1. Informace pro rozhodování o výjimkách.....	11
4.1.1. Informace o vodním útvaru a jejich vyhodnocení	11
4.1.2. Informace o opatřeních a jejich vyhodnocení	12
4.2. Zdůvodnění aplikace výjimek	14
4.2.1. Prodloužení lhůt	14
4.2.2. Mírnější cíle	15
4.2.3. HMWB	16
4.2.4. Dočasné zhoršení stavu	17
4.2.5. Změny fyzikálních poměrů a rozvojová činnost člověka.....	18
5. Závěr	21

PŘÍLOHA 1: Článek 4 Rámcové směrnice vodní politiky ES – oficiální český překlad 23

1. Úvod

Základní náplní tohoto materiálu je konkretizovat přístup k řešení výjimek, rámcově popsanych ve článku 4 Rámcové směrnice vodní politiky ES. Řešení problematiky výjimek navazuje a úzce souvisí se zpracovanou Metodikou hodnocení programu opatření a Metodickými postupy státních podniků povodí pro hodnocení stavu vod v prvních plánech oblastí povodí. Brány jsou v úvahu i další aktuální poznatky z oblasti plánování v oblasti vod.

Vzhledem k nutnosti koordinace na mezinárodní úrovni byla provedena Rešerše podkladových materiálů dalších zemí EU, která předchází tomuto dokumentu a je významným podkladem pro návrh přístupu pro 1. plánovací cyklus v ČR.

1.1. Identifikační údaje projektu

Název projektu:	Metodický přístup k aplikaci článku 4 Rámcové směrnice vodní politiky ES v Plánech oblastí povodí
Název přílohy:	Metodický přístup
Stupeň dokumentace:	Metodický podklad
Objednatel:	Ministerstvo zemědělství České republiky Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Zpracovatel:	Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s. Nábřežní 4, 150 56 Praha 5
Datum zpracování:	prosinec 2007

1.2. Seznam použitých zkratk, symbolů a pojmů

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
POP	Plán oblasti povodí
VRV	Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s.
WFD	Rámcová směrnice vodní politiky ES 2000/60/EC (Water Framework Directive)
HMWB	Silně ovlivněné vodní útvary (heavily modified water bodies)
CBA	analýza nákladů a užítku (Cost / Benefit Analysis)
VÚ	vodní útvar

Dobry (vyhovující) stav – je minimálně dostačující stav vodního útvaru, který požaduje WFD pro splnění environmentálních cílů. Tyto cíle jsou na národní úrovni konkretizovány Metodickými postupy státních podniků povodí pro hodnocení stavu vod v prvních plánech oblastí povodí. Svou podstatou je to soubor kriterií a informací o vodním útvaru.

2. Systém zpracování

Přístup k aplikaci výjimek byl průběžně koordinován se zpracováním Plánů oblasti povodí a konzultován s odborníky zapojenými do procesu plánování v oblasti vod. Konzultační jednání byla vedena zejména s:

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

§ Ing. Libor Ansoorge vedoucí oddělení koncepcí a plánování v oblasti vod

MAIM CONSULTING s.r.o.

§ Ing. Petra Ronen jednatel

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

§ Ing. Miroslav Kopáček odbor ochrany vod

3. Analýza a typy výjimek

Podle WFD musí členské státy provést opatření zamezující zhoršení stavu vodních útvarů. Zároveň ukládá aby, až na výjimky, veškeré vodní útvary dosáhly dobrého stavu resp. potenciálu do roku 2015.

Z logiky WFD tedy vyplývá, že výjimky budou aplikovány v těch případech, kdy dobrého stavu resp. potenciálu do roku 2015 nejsme schopni dosáhnout – tedy jej z objektivních důvodů nemůžeme garantovat či předpokládat. Tyto objektivní důvody musejí být v POP popsány.

Je nutné předeslat, že aplikace výjimek ve VÚ neznamená znevýhodnění při výběru opatření. Pokud je stav VÚ nevyhovující, je nutné vždy udělat rozumné maximum pro jeho nápravu, ať již to v budoucnu znamená dosažení vyhovujícího stavu, či pouze přiblížení se k němu.

Dobrý stav resp. potenciál byl pro podmínky ČR specifikován Metodickými postupy státních podniků povodí pro hodnocení stavu vod v prvních plánech oblastí povodí a je zřejmé, že aplikace výjimek bude pro ČR relevantní.

3.1. Dělení výjimek podle WFD

WFD stanovuje ve svém článku 4 následující typy a dělení výjimek:

PRODLOUŽENÍ LHŮT (čl.4 odst. 4 WFD) – postupné dosahování cílů. Tato výjimka je aplikována v případě, že dosažení běžných cílů do konce plánovacího cyklu (r. 2015):

- § není technicky proveditelné,
- § bylo by neúměrné nákladné,
- § neumožňují to přírodní podmínky.

Prodloužení lhůt lze aktualizovat během druhého a třetího plánovacího cyklu. Za rok 2027 lze prodloužit lhůty pouze z důvodů přírodních podmínek. Do roku 2027 by tedy mělo být definitivně jasné, jestli nemožnost dosažení běžných cílů je trvalého charakteru či nikoli.

MÍRNĚJŠÍ CÍLE (čl.4 odst. 5 WFD) – méně přísné cíle. Určíme v případě, že dosažení běžných cílů:

- § není technicky proveditelné,
- § bylo by neúměrně nákladné.

Zároveň, ve chvíli stanovování mírnějších cílů, by mělo být jasné, že nemožnost dosažení běžných cílů je trvalého charakteru.

HMWB (čl.4 odst. 3 WFD) – jako silně ovlivněné vodní útvary a útvary umělé lze definitivně vymezit ty, jejichž hydromorfologická charakteristika je významně pozměněna od přírody blízkého stavu za účelem užívání vod. Zároveň musí platit, že funkce zabezpečené změněnou charakteristikou VÚ nelze nahradit evidentně lepší environmentální alternativou, která by byla:

- § technicky proveditelná,
- § nebyla neúměrně drahá.

Pro takové VÚ je nutné stanovit méně přísný environmentální cíl – ekologický potenciál.

DOČASNÉ ZHORŠENÍ STAVU (čl.4 odst. 6 WFD) – výjimku aplikujeme, pokud dojde ke zhoršení stavu VÚ v důsledku okolností přírodní povahy nebo vyšší moci, které jsou výjimečné nebo nemohly být rozumně předpokládány (jedná se např. o extrémní povodně, déletrvající suchá období či havárie).

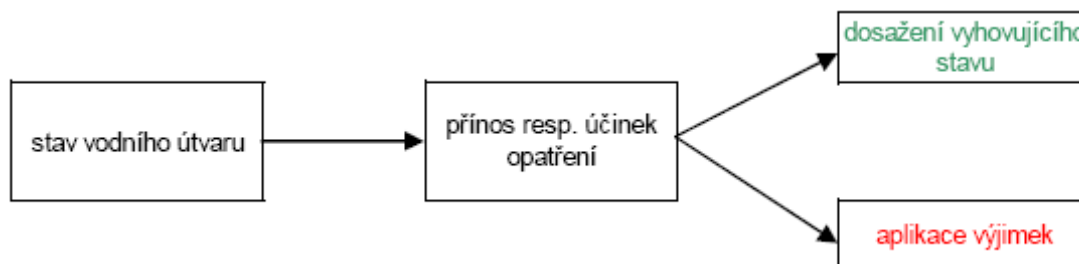
ZMĚNY FYZIKÁLNÍCH POMĚRŮ A ROZVOJOVÁ ČINNOST ČLOVĚKA (čl.4 odst. 7 WFD) – výjimku aplikujeme, pokud dojde k nedosažení dobrého stavu podzemních vod, dobrého ekologického stavu nebo, kde je to relevantní, dobrého ekologického potenciálu nebo neúspěch při předcházení zhoršování stavu útvaru povrchové nebo podzemní vody jsou důsledkem vlivu nově změněných fyzikálních poměrů v útvaru povrchové vody nebo změn hladin útvarů podzemní vody, nebo neúspěch při zamezení zhoršení z velmi dobrého na dobrý stav útvaru povrchové vody je důsledkem nových trvalých rozvojových činností člověka.

Článek 4 odst. 8 WFD stanovuje, že aplikací jakékoli z výše uvedených výjimek ve vodním útvaru nedojde k trvalému znemožnění dosažení dobrého stavu resp. potenciálu v dalších vodních útvarech ležících v téže oblasti povodí. Uplatňování výjimek navíc musí být v souladu s uplatňováním ostatních směrnic ES v oblasti životního prostředí.

Článek 4 odst. 9 WFD stanovuje, že aplikace ustanovení daných WFD včetně využití výjimek zaručí přinejmenším stejnou úroveň ochrany životního prostředí, jaká je požadována ostatními směrnicemi ES.

3.2. Dělení výjimek z hlediska postupu prací při plánování v oblasti vod

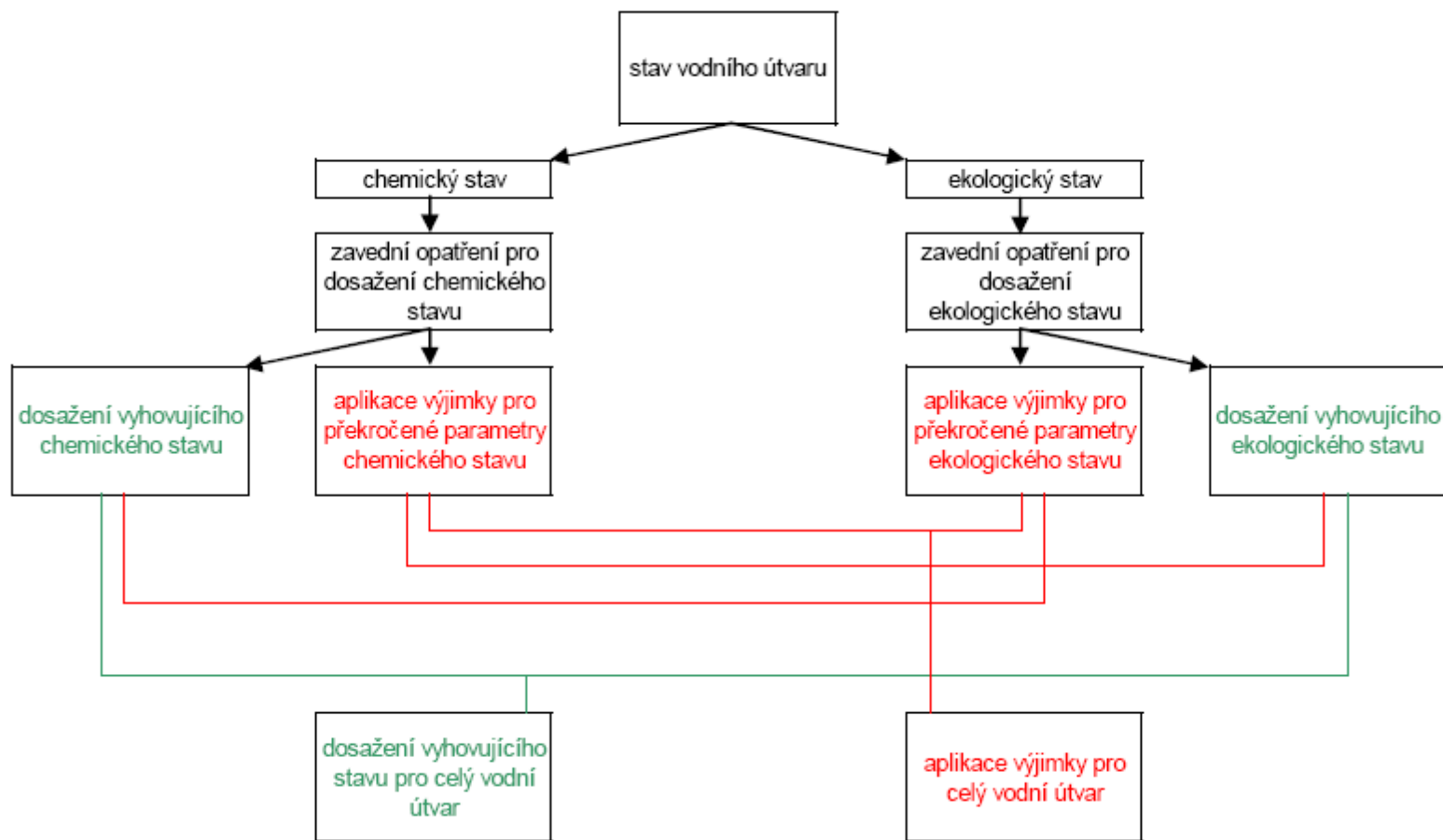
Z hlediska postupu platí, že aplikace výjimek je úzce spjata s hodnocením VÚ a hodnocením opatření. Velice zjednodušeně, lze chápat postup takto:

Obr. 3.1. – aplikace výjimek obecně

3.2.1. Chemický a ekologický stav

Stav VÚ má dvě základní složky – chemický a ekologický stav, proto i proces nápravy a rozhodování o výjimkách probíhá obdobným způsobem v těchto dvou paralelních liniích. Ty jsou na závěr syntetizovány způsobem, kdy rozhoduje vždy horší – tedy např. nutnost aplikace výjimky v linii chemického stavu znamená celkové nedosažení vyhovujícího stavu a tudíž výjimku pro celý vodní útvar.

Obr. 3.2. – složky stavu vodního útvaru a aplikace výjimek

3.2.2. Dočasné a trvalé nedosažení vyhovujícího stavu

Ať již se pohybujeme v linii chemického či ekologického stavu, mohou z hlediska času nastat dva případy nedosažení vyhovujícího stavu vodního útvaru:

- § dočasné,
- § trvalé.

V případě dočasného nedosažení lze předpokládat, že v budoucnu bude vyhovující stav dosažen, ale v současné době buď:

- § neznáme příčinu nedosažení nevyhovujícího stavu, nebo
- § nevíme jakým způsobem vyhovujícího stavu dosáhnout, nebo
- § opatření, která by vedla k zabezpečení vyhovujícího stavu, nejsou připravena, nebo
- § navrhuje taková opatření, jejichž předpokládaný účinek se projeví až v průběhu dalšího plánovacího cyklu, nebo
- § navrhuje taková opatření, jejichž účinek se projeví až na základě určitých specifických jevů (povodeň), nebo
- § pro dosažení vyhovujícího stavu není dostatek financí. Priorita přidělování financí vyplyne z posouzení balíku všech opatření při hodnocení programu opatření.

Z hlediska aplikace typu výjimek platí, že pokud jde o nedosažení vyhovujícího stavu dočasného charakteru volíme prodloužení lhůt.

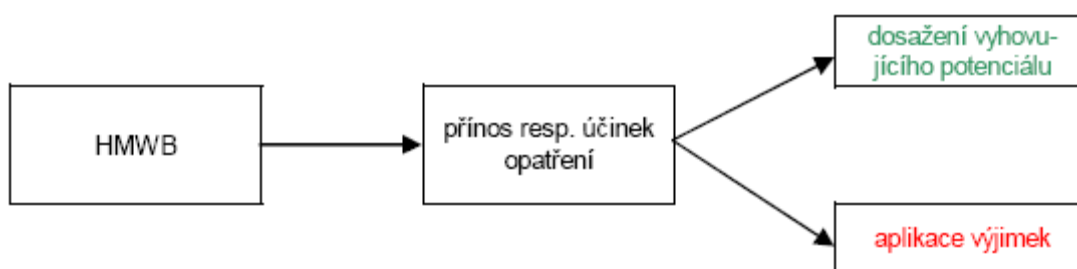
U trvalého nedosažení předpokládáme, že již veškerá možná opatření byla provedena, jejich účinek je znám a přesto vyhovujícího stavu není a nebude dosaženo. S tím je však spojena nutnost stanovení mírnějších cílů pro vodní útvar. Tyto cíle by se měly minimálně možné lišit od cílů běžných. Z logiky věci je tedy evidentní, že mírnější cíle mohou být s jistotou a rozumnou přesností definovány až po úplném náběhu všech opatření pro eliminaci nevyhovujícího stavu vodního útvaru a po vyhodnocení dostatečně dlouhé časové řady dat z monitoringu. Dá se tedy předpokládat, že mírnější cíle budou definovány během prvního plánovací cyklu spíše mimořádně.

Obr. 3.3. – prodloužení lhůt, nebo mírnější cíle?

3.2.3. Ekologický potenciál

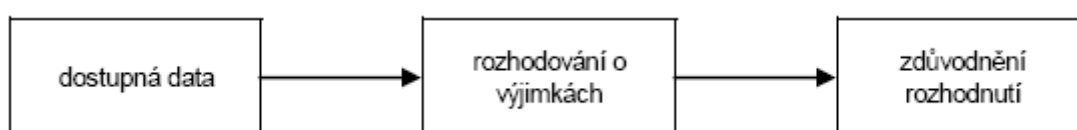
Specifickým příkladem mírnějších cílů v linii ekologie je ekologický potenciál, který se stanovuje u vodního útvaru, který je definitivně vymezen jako silně ovlivněný – HMWB. To ve zkratce znamená, že má natolik změněnou hydromorfologickou charakteristiku, že dosažení běžných cílů není možné. Princip stanovení je v podstatě totožný jako bylo výše popsáno u trvalého nedosažení s tím rozdílem, že ekologický potenciál musí být stanoven během prvního plánovacího cyklu. Ekologický potenciál HMWB je ekvivalentem ekologického stavu běžného vodního útvaru.

Obr. 3.4. – aplikace výjimek pro HMWB

4. Postup při aplikaci výjimek

Tato kapitola je zaměřena na jednotlivé kroky postupu rozhodování o výjimkách na základě dat, které jsou k dispozici pro první plánovací cyklus. Nedílnou součástí každého rozhodnutí je jeho zdůvodnění, které musí být obsaženo v POP.

Obr. 4.1. – obecný postup při aplikaci výjimek

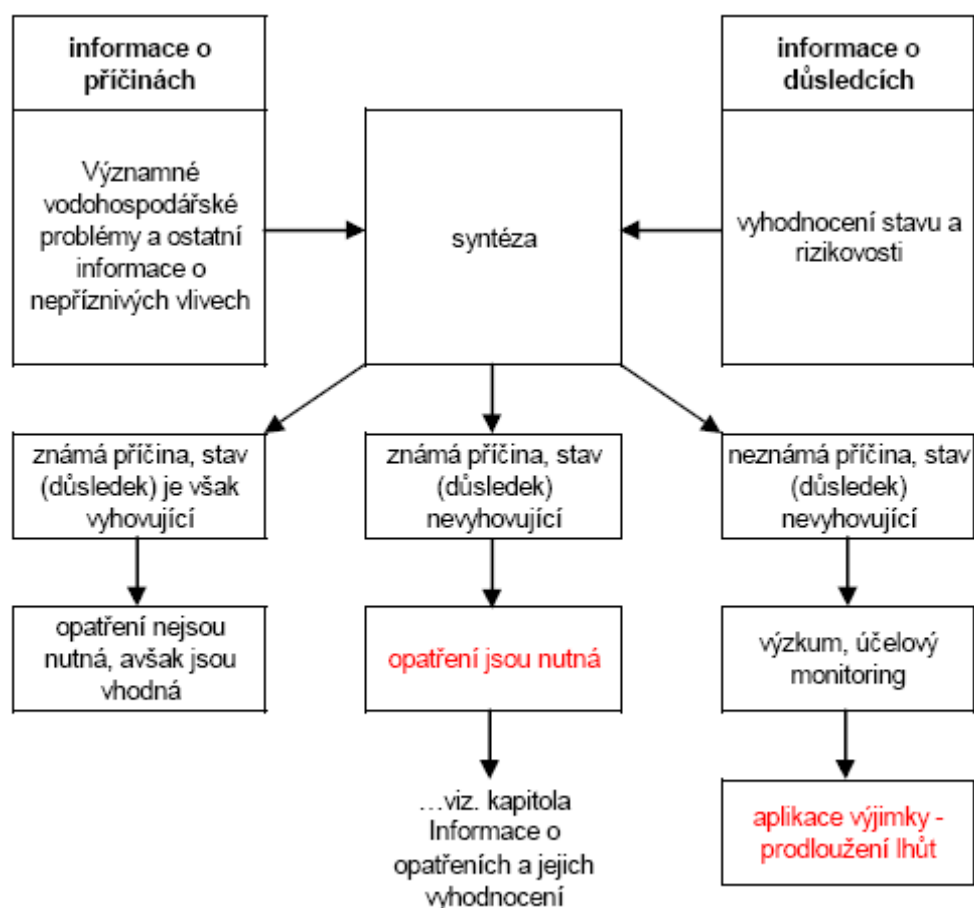
4.1. Informace pro rozhodování o výjimkách

4.1.1. Informace o vodním útvaru a jejich vyhodnocení

Aplikace výjimek je důsledkem nevyřešených problémů, příčin nedosažení vyhovujícího stavu, ve vodním útvaru. Informace o nich vyplynuly z Přípravných prací v podobě vlivů. Ty nejdůležitější z nich, které jsou pravděpodobnou příčinou nedosažení vyhovujícího stavu, byly označeny jako Významné problémy nakládání s vodami.

Z druhé strany o důsledcích nepříznivých vlivů ve vodním útvaru vypovídá vyhodnocení jeho stavu a rizikovosti.

Při syntéze obou informačních zdrojů mohou nastat situace, kdy informace o příčinách a důsledcích si navzájem odpovídají a doplňují se či nikoli. Rovněž může nastat případ, kdy informace o příčinách nejsou známy. Tyto varianty a jejich závislosti jsou znázorněny na následujícím schématu:

Obr. 4.2. – vyhodnocení informací o vodním útvaru

Je tedy evidentní, že pokud chybí informace o vlivech resp. příčinách nevyhovujícího stavu vodního útvaru, nelze předpokládat, že vyhovující stav bude dosažen do roku 2015, ale ani že jej v budoucnu nebude možné dosáhnout vůbec – to teprve musí ukázat výzkum,

podpořený účelovým monitoringem. Jediným typem výjimky, který v tomto případě připadá v úvahu je prodloužení lhůt za rok 2015.

Schéma neřeší případ, kdy si informace o příčinách a důsledcích odpovídají v tom smyslu, že stav je vyhovující a vlivy ani vodohospodářské problémy nejsou identifikovány. V takovém případě samozřejmě není aplikace výjimek relevantní a v roce 2015 se předpokládá dosažení vyhovujícího stavu.

4.1.2. Informace o opatřeních a jejich vyhodnocení

Opatření z hlediska výjimek jsou rozdělena na dva typy:

- § základní,
- § doplňková.

Základní opatření nevyplývají pouze z WFD. Jsou požadavkem ostatních směrnic EU, které WFD pouze rekapituluje. Tyto opatření nejsou předmětem výjimek. Doplňková opatření jsou oproti tomu navržena čistě za účelem dosažení vyhovujícího stavu vod, jak to požaduje WFD. Pouze na tato opatření se výjimky mohou vztahovat.

Nežádoucí vliv známý z vyhodnocení informací o vodním útvaru, musí být eliminován opatřeními navrženými v programu opatření.

Tyto opatření jsou rozdělena do třech kategorií:

- § typ A,
- § typ B,
- § typ C.

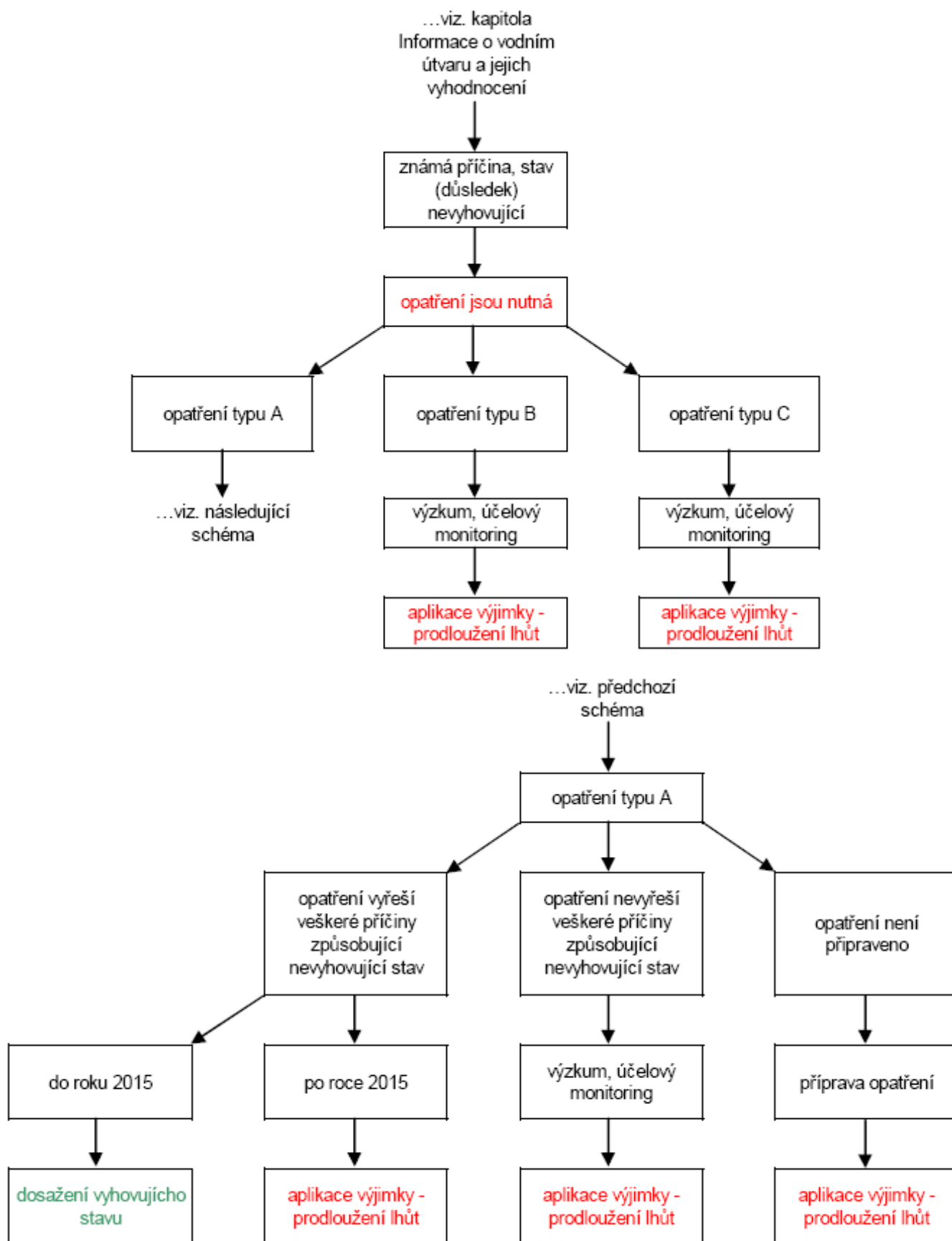
Opatření typu A – řeší konkrétní problematickou lokalitu konkrétním způsobem. Opatření je identifikováno svým názvem a umístěním včetně konkretizace vodního útvaru. Způsob řešení je kromě popisu navrhovaného stavu přesně vymezen parametry opatření a vychází z již zpracovaných materiálů. Všechna opatření tohoto typu jsou zpracována jednotným způsobem v centrální databázi.

Opatření typu B – řeší vytipovanou část vymezené lokality, kde je identifikován problém (vliv). Vzhledem k nedostatku informací o problému (vlivu) není možné opatření popsat do takového detailu jako je tomu u listu opatření typu A, a jde tedy jen o jeho rámcový popis.

Opatření typu C – reaguje na obecně chápaný problém (vliv), který vzhledem ke své povaze nelze řešit konkrétním fyzickým opatřením, ale pouze opatřeními na úrovni platných právních předpisů. Jde zejména o popis problému a možnosti jeho řešení vyplývající ze současné národní legislativy.

I když Program opatření navrhuje všechny tři výše uvedené typy opatření, na zlepšení stavu vodního útvaru ze současně nevyhovujícího na vyhovující v roce 2015 lze spoléhat jen v případě aplikace konkrétních opatření – typ A. U ostatních opatření není jejich realizace a potažmo event. účinek na stav vodního útvaru pozitivně předpověditelný.

Varianty, které mohou nastat, jsou znázorněny na následujících schématech:

Obr. 4.3. – vyhodnocení informací o opatření

Uvažovat o dosažení vyhovujícího stavu v roce 2015, můžeme v případě identifikování nevyhovujícího stavu vodního útvaru v době sestavování POP, pouze tehdy, když je znám důvod, proč tomu tak je, a způsob, jak vyhovujícího stavu dosáhnout. Zároveň se předpokládá, že onen způsob – opatření je natolik připraveno, že jeho realizace a potažmo účinek ve vodním útvaru se dá uvažovat ještě do roku 2015.

4.2. Zdůvodnění aplikace výjimek

Každá aplikace výjimky musí být náležitě odůvodněna. Způsob odůvodnění se u každého typu výjimky liší, základní principy však zůstávají obdobné. Jednotlivými hledisky odůvodnění jsou:

- § technická proveditelnost,
- § neúměrná nákladnost,

a v případě prodloužení lhůt

- § přírodní podmínky.

4.2.1. Prodloužení lhůt

V případě aplikace výjimky prodloužení lhůt musí být podle WFD v POP uvedeny:

Obecné informace:

- § popis jakým způsobem a po jakých krocích budou běžné cíle v příštích plánovacích cyklech naplněny.
 - harmonogram účelového monitoringu, definování výzkumných úkolů,
 - harmonogram opatření, která nejsou pro první plánovací cyklus připravena,
- § popis zabezpečení, díky kterému již nedojde ke zhoršení stavu VÚ,
 - popis opatření, která jsou či budou ve vodním útvaru navržena,
- § harmonogram implementace přijatých opatření a postupného dosahování cílů.

Věcné zdůvodnění, proč nejde dosáhnout v rámci prvního plánovacího cyklu běžných cílů alespoň v jedné z kategorií:

- § technická proveditelnost,
- § neúměrné náklady,
- § přírodní podmínky.

Prodloužení lhůt z důvodu technické proveditelnosti bude požito v případě, že:

- § neznáme příčinu nedosažení vyhovujícího stavu, nebo
- § nevíme jakým způsobem vyhovujícího stavu dosáhnout, nebo
- § opatření, která by vedla k zabezpečení vyhovujícího stavu, nejsou připravena, nebo
- § navrhujeme taková opatření, jejichž předpokládaný účinek se projeví až v průběhu dalšího plánovacího cyklu.

Prodloužení lhůt z důvodu neúměrných nákladů bude požito v případě, že:

- § pro dosažení vyhovujícího stavu jsou navržena opatření, ale na úrovni oblasti povodí na ně není v prvním resp. druhém plánovacím cyklu dostatek financí. Priorita přidělování financí vyplyne z posouzení balíku všech opatření při hodnocení programu opatření.

Prodloužení lhůt z důvodu přírodních podmínek bude požito v případě, že:

- § navrhujeme taková opatření, jejichž účinek se projeví až na základě určitých specifických přírodních jevů (povodeň).

Prodloužení lhůt lze dvakrát aktualizovat – během druhého a třetího plánovacího cyklu. Za rok 2027 lze prodloužit lhůty pouze z důvodů přírodních podmínek. V této souvislosti je nutné uvést, pokudikáté jsou lhůty prodlužovány.

Tyto informace musí být revidovány při každé aktualizaci POP.

4.2.2. Mírnější cíle

V případě aplikace mírnějších cílů musí být podle WFD v POP uvedeny:

Obecné informace:

- § popis jakým způsobem je vodním útvar ovlivněn lidskou činností, resp. popis přírodních podmínek, které neumožňují dosažení běžných cílů,
- § popis stanovení méně přísných cílů,
 - vyhodnocení účelového monitoringu, výsledky výzkumných úkolů,
- § popis zabezpečení, díky kterému již nedojde ke zhoršení stavu VÚ,
 - popis opatření, která byla ve vodním útvaru navržena.

Je třeba si uvědomit, že v naprosté většině případů, bude určování mírnějších cílů předcházet aplikace výjimky prodloužení lhůt. Ke stanovení mírnějších cílů je totiž potřeba množství dat z monitoringu v dostatečně dlouhém časovém intervalu, které zřejmě nebudou během prvního plánovacího cyklu k dispozici.

Věcné zdůvodnění, proč dosažení běžných cílů není možné alespoň v jedné z kategorií:

- § technická proveditelnost,
- § neúměrné náklady.

Mírnější cíle z důvodu technické proveditelnosti budou aplikovány v případě, že:

- § příčina nedosažení vyhovujícího stavu je známa, nicméně současné době neexistuje technika, technologie, či metoda kterou by mohla být dostatečně eliminována.

Mírnější cíle z důvodu neúměrných nákladů budou aplikovány v případě, že:

- § pro dosažení vyhovujícího stavu byla navržena opatření, ale jejich nákladovost je tak vysoká, že na úrovni oblasti povodí na ně nebylo do roku 2015 resp. 2021 dostatek financí. Priorita přidělování financí vyplyne z posouzení balíku všech opatření při hodnocení programu opatření. Pro tato opatření bude nutné provést během třetího plánovacího cyklu podrobnější CBA, která musí prokázat, že:
 - náklady opatření jsou nižší, než užitky které může přinést, nebo

- o realizace opatření by způsobila navýšení vodného a stočného nad sociálně únosnou hranici, která se vypočte z průměrného příjmu domácností.

Tyto informace musí být revidovány při každé aktualizaci POP.

4.2.3. HMWB

Jak již bylo předesláno, specifickým příkladem mírnějších cílů je ekologický potenciál, který se stanovuje u silně ovlivněných vodních útvarů. Ekologický potenciál se stanovuje stejným způsobem jako ostatní mírnější cíle s tím rozdílem, že musí být specifikován již během prvního plánovacího cyklu.

Tomu však musí předcházet proces definitivního vymezení vodního útvaru na silně ovlivněný. Tento proces má za cíl nalézt náhradu užitek, které by v případě navrácení vodního útvaru na přírodní byly znemožněny či významně negativně ovlivněny. Tyto užitky musí být navíc nahrazeny významně lepší environmentální volbou.

Obr. 4.4. – proces definitivního vymezení HMWB

V případě definitivního vymezení HMWB musí být podle WFD v POP uvedeny:

Obecné informace:

- § popis jakým způsobem a za jakým účelem je vodní útvar pozměněn lidskou činností,
- § popis užitek plynoucích z jeho přetvoření,
 - o popis významného negativního vlivu na tyto užitky či jejich znemožnění v případě, že vodní útvar by byl navrácen na přírodní; významný negativní vliv či znemožnění musí být identifikováno alespoň v jedné z následujících kategorií:
 - širší okolí,
 - plavba, včetně přístavních zařízení, nebo rekreace,
 - činnosti, pro něž je voda jímána (např. zásobování pitnou vodou, výroba elektrické energie nebo závlahy),
 - úprava vodních poměrů, ochrana před povodněmi, odvodňování, nebo
 - jiné stejně důležité trvalé rozvojové činnosti.

Věcné zdůvodnění, proč užitky, které by byly navrácením na přírodní vodní útvar znemožněny, nebo významně negativně ovlivněny, nelze nahradit evidentně lepší environmentální volbou, která by:

- § byla technicky proveditelná,
- § nebyla neúměrně nákladná.

Náhrada užitků plynoucích ze silného ovlivnění vodního útvaru nelze provést z důvodu technické proveditelnosti v případě, že:

- § evidentně lepší environmentální volba nahrazující současné užitky neexistuje, nebo
- § neexistuje technika, technologie, či metoda, kterou by mohly být užitky zabezpečeny.

Náhrada užitků plynoucích ze silného ovlivnění vodního útvaru nelze provést z důvodu neúměrných nákladů v případě, že:

- § evidentně lepší environmentální volba nahrazující současné užitky existuje, byla navržena jako opatření, ale jejich nákladovost je tak vysoká, že na úrovni oblasti povodí na ně nebylo do roku 2015 resp. 2021 dostatek financí. Priorita přidělování financí vyplyne z posouzení balíku všech opatření při hodnocení programu opatření. Pro tyto opatření bude nutné provést během třetího plánovacího cyklu podrobnější CBA, která musí prokázat, že:
 - náklady opatření jsou nižší, než užitky, které může přinést, nebo
 - realizace opatření by způsobila navýšení vodného a stočného nad sociálně únosnou hranici, která se vypočte z průměrného příjmu domácností.

HMWB, včetně důvodů, které byly důvodem k jejich vymezení, musí být revidovány při každé aktualizaci POP.

4.2.4. Dočasné zhoršení stavu

Podle WFD je potřeba provést veškeré možné kroky k tomu, abychom předešli zhoršení stavu vodního útvaru.

Může však nastat situace, kdy k dočasnému zhoršení stavu VÚ dojde v důsledku přírodní příčiny nebo vyšší moci, výjimečného charakteru, která nemohla být rozumně předpovězena. Příkladem mohou být povodně, sucha, nehody, či havárie.

Je však nutné na tuto situaci reagovat provedením veškerých možných opatření vedoucích k prevenci zhoršení stavu postiženého vodního útvaru a zároveň k prevenci ovlivnění dalších vodních útvarů.

V případě, že dojde k dočasnému zhoršení stavu vodního útvaru, musí být podle WFD uvedeny v POP následující informace:

- § podmínky a okolnosti zhoršení stavu,
- § údaje o opatřeních a jejich účincích, která budou přijata za těchto podmínek a okolností¹,

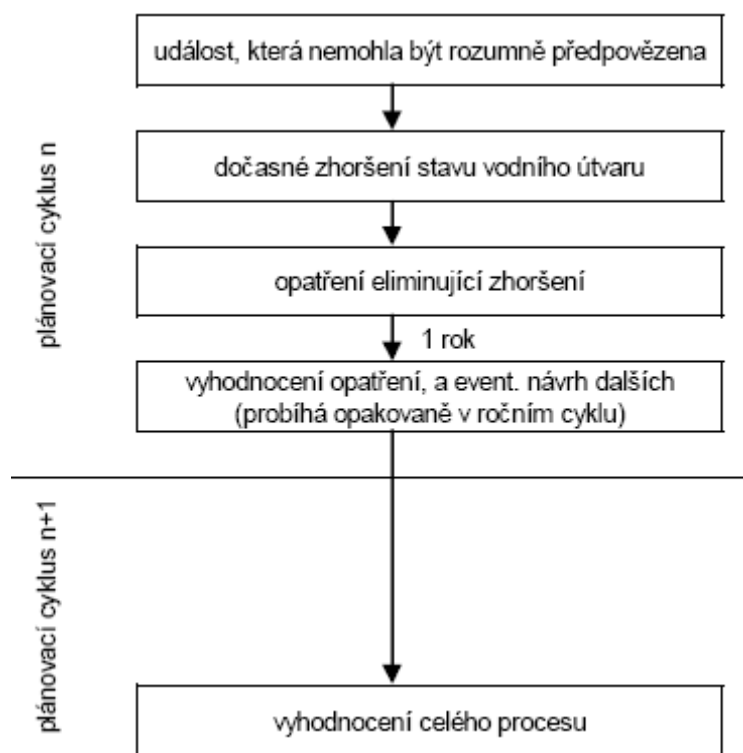
¹ tato opatření nesmí mít negativní vliv na zlepšování stavu vodního útvaru jakmile zmíněné podmínky a okolnosti pominou.

Následně musí být v ročním intervalu aktualizovány informace:

- § účincích opatření,
- § vývoji podmínek a okolností zhoršení stavu a
- § event. související návrh dalších opatření, která mají prioritně za cíl navrátit vodní útvar do jeho původního stavu, tak rychle, jak je to možné.

V dalším plánovacím cyklu musí být provedeno vyhodnocení podmínek a okolností zhoršení stavu a souvisejících opatření.

Schematicky lze celý proces vyjádřit takto:

Obr. 4.4. – proces dočasného zhoršení, které není v rozporu s WFD

4.2.5. Změny fyzikálních poměrů a rozvojová činnost člověka

Podle WFD je potřeba provést veškeré možné kroky k tomu, abychom předešli zhoršení stavu vodních útvarů a aby u nich byl dosažený vyhovující stav resp. u HMWB vyhovující potenciál.

Mimo výše popsaných výjimek existuje však ještě další případ, kdy nedosažení vyhovujícího stavu resp. potenciálu nebo předejití zhoršení stavu vodního útvaru, není v rozporu s WFD.

Může se tak stát v důsledku:

- § nově vzniklých fyzických změn v povrchových vodách, nebo změnách úrovně hladiny v útvarech podzemních vod, nebo

za předpokladu, že stav vodního útvaru zůstane vyhovující, zhoršení stavu vodního útvaru z velmi dobrého na dobrý v důsledku:

- § lidských činností v rámci trvale udržitelného rozvoje.

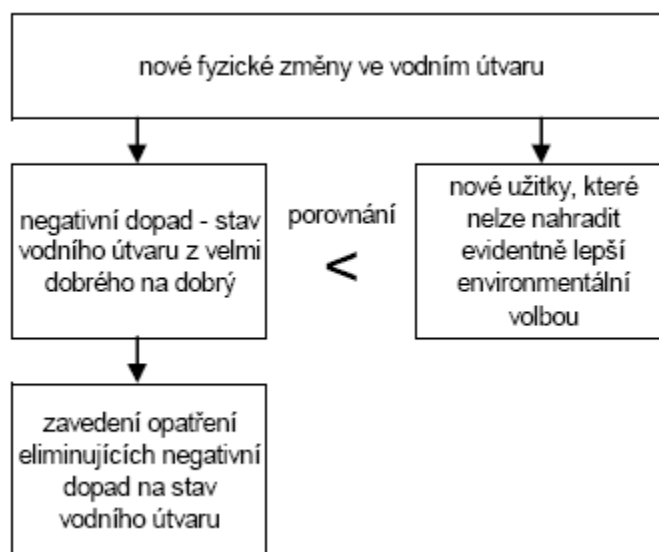
Negativní dopad na stav vodního útvaru však musí být převážen užitky plynoucími z přetvoření či změn provedených člověkem. Tyto užitky se předpokládají v následujících oblastech:

- § zdraví,
- § bezpečnost,
- § trvale udržitelný rozvoj.

Současně se předpokládá, že tyto užitky nelze nahradit evidentně lepší environmentální volbou, která by:

- § byla technicky proveditelná,
- § nebyla neúměrně nákladná.

Zároveň je nutné provést veškeré kroky vedoucí ke zmírnění negativního dopadu na stav vodního útvaru.

Obr. 4.4. – proces dočasného zhoršení, které není v rozporu s WFD

V případě aplikace výjimky Změny fyzikálních poměrů a rozvojová činnost člověka musí být podle WFD v POP uvedeny:

Obecné informace:

- § důvody k provedení a vysvětlení změn ve vodním útvaru,
- § popis užitků plynoucích z provedených změn (na lidské zdraví, bezpečnost a na trvale udržitelný rozvoj) v porovnání s negativními dopady na stav VÚ,

- § popis event. opatření, kterými je zabezpečeno zmírnění negativního dopadu na stav vodního útvaru.

Věcné zdůvodnění, proč užitky, které jsou zabezpečeny novými změnami ve vodním útvaru, nelze nahradit evidentně lepší environmentální volbou, která by:

- § byla technicky proveditelná,
- § nebyla neúměrně nákladná.

Náhrada užitků plynoucích z nových změn ve vodním útvaru nelze provést z důvodu technické proveditelnosti v případě, že:

- § evidentně lepší environmentální volba nahrazující nové užitky neexistuje, nebo
- § neexistuje technika, technologie, či metoda, kterou by mohly být nové užitky zabezpečeny.

Náhrada užitků plynoucích z nových změn ve vodním útvaru nelze provést z důvodu neúměrných nákladů v případě, že:

- § evidentně lepší environmentální volba nahrazující současné užitky existuje, avšak podrobnější CBA prokázala, že:
 - náklady opatření jsou nižší, než užitky které může přinést, nebo
 - realizace opatření by způsobila navýšení vodného a stočného nad sociálně únosnou hranici, která se vypočte z průměrného příjmu domácností.

Posouzení užitků, které byly důvodem k provedení nových fyzických změn ve vodním útvaru, musí být revidovány při každé aktualizaci POP.

5. Závěr

Aplikace výjimek není v procesu plánování a dosahování vyhovujícího stavu vodních útvaru zdaleka jenom formalitou, ale důležitým systémovým krokem. Důsledné využití a zdůvodnění výjimek bude jednak důležitým prvkem při vyhodnocení prvního plánovacího cyklu a potažmo dobrým odrazovým můstkem pro řešení problému vodního hospodářství v plánovacím cyklu následujícím.

Co se týká samotného principu volby typů výjimek, je patrné, že pokud si nejsme jisti, zda v budoucnu může být vyhovující stav vodního útvaru dosažen, aplikujeme výjimku prodloužení lhůt a teprve v okamžiku, kdy předpokládáme, že veškeré rozumné kroky již byly provedeny a vyhovujícího stavu přesto dosažené nebude, stanovujeme mírnější cíle.

6. Seznam významných podkladů

- § Směrnice 2000/60/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. října 2000, ustanovující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (ve znění dodatků), oficiální český překlad.
- § *CIS WG: Principy stanovení cílů pro plány oblastí povodí v souladu s Rámcovou směrnicí pro vodní politiku, 2007*
- § *CIS WG: Výjimky z environmentálních cílů dle Rámcové směrnice pro vodní politiku umožňující nové změny fyzikálních poměrů útvarů povrchové vody nebo nové udržitelné rozvojové činnosti člověka (WFD článek 4.7), 2007*
- § *Helmholtz Zentrum für Umweltforschung UFZ: Přiměřenost nákladů ve smyslu WFD – doplňující kritéria pro analýzu nákladů a užitku (výťah z tohoto dokumentu je obsahem kapitoly 3.3.), 2007*
- § *UK Technical Advisory Group on the Water Framework Directive: incipy stanovení cílů pro plány oblastí povodí v souladu s Rámcovou směrnicí pro vodní politiku, 2007*
- § *Arnaud Courtecuisse: k může ekonomika nejlépe napomoci při rozhodovacím procesu ve vodním hospodářství. Nepřiměřené náklady - poučení ze setkání v Rochehaut, 2007*

Internetové stránky:

- § <http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library>
- § http://ec.europa.eu/environment/water/index_en.htm

PŘÍLOHA 1: Článek 4 Rámcové směrnice vodní politiky ES – oficiální český překlad

1. Při realizaci programů opatření specifikovaných v plánech povodí:

a) pro povrchové vody

i. Členské státy provedou potřebná opatření k zamezení zhoršení stavu všech útvarů povrchových vod, při uplatnění odstavců 6 a 7 a bez újmy k odstavci 8;

ii. Členské státy zajistí ochranu, zlepšení stavu a obnovu všech útvarů povrchových vod, s ohledem na ustanovení bodu iii. pro umělé a silně ovlivněné vodní útvary, s cílem dosáhnout dobrého stavu povrchové vody nejpozději do 15 let od data nabytí účinnosti této směrnice, v souladu s ustanoveními specifikovanými v příloze V, při uplatnění odstavce 4 poskytujícího možnost časového posunu a uplatnění odstavců 5, 6 a 7 a bez újmy k ustanovením odstavce 8;

iii. Členské státy zajistí ochranu a zlepšení stavu všech umělých a silně ovlivněných vodních útvarů, s cílem dosáhnout dobrého ekologického potenciálu a dobrého chemického stavu povrchové vody nejpozději do 15 let od data nabytí účinnosti této směrnice, v souladu s ustanoveními specifikovanými v příloze V, při uplatnění odstavce 4 poskytujícího možnost časového posunu a uplatnění odstavců 5, 6 a 7 a bez újmy k ustanovením odstavce 8;

iv. Členské státy provedou nezbytná opatření v souladu s čl. 16 odst. 1 a 8 se záměrem cíleně snížit znečišťování prioritními látkami a zastavit nebo postupně odstranit emise, vypouštění a úniky prioritních nebezpečných látek;

bez újmy k odpovídajícím mezinárodním dohodám dotčených stran zmíněným v článku 1.

b) pro podzemní vody

i. Členské státy provedou potřebná opatření k zamezení nebo omezení vstupů znečišťujících látek do podzemních vod a k zamezení zhoršení stavu všech útvarů podzemních vod, při uplatnění odstavců 6 a 7 a bez újmy k ustanovením odstavce 8 tohoto článku a při uplatnění čl. 11 odst. 3 písm. j);

ii. Členské státy zajistí ochranu, zlepšení stavu a obnovu všech útvarů podzemních vod a zajistí vyvážený stav mezi odběry podzemní vody a jejím doplňováním, s cílem dosáhnout dobrého stavu podzemní vody nejpozději do 15 let od data nabytí účinnosti této směrnice, v souladu s ustanoveními specifikovanými v příloze V, při uplatnění odstavce 4 poskytujícího možnost časového posunu a uplatnění odstavců 5, 6 a 7 a

Článek 4

Environmentální cíle

bez újmy k ustanovením odstavce 8 tohoto článku a při uplatnění čl. 11 odst. 3 písm. j);

iii. Členské státy provedou za účelem účinného snížení znečišťování podzemních vod potřebná opatření k tomu, aby zvrátily jakýkoliv významný a trvalý vzestupný trend koncentrace jakékoliv znečišťující látky jako důsledku dopadů lidské činnosti.

Opatření ke zvrácení trendů musí být realizována v souladu s odstavci 2, 4 a 5 článku 17, přičemž budou vzaty v úvahu příslušné standardy stanovené v odpovídající legislativě Společenství, při uplatnění odstavců 6 a 7 a bez újmy k ustanovením odstavce 8;

c) pro chráněné oblasti

Členské státy dosáhnou souladu se všemi standardy a cíli nejpozději do 15 let od data nabytí účinnosti této směrnice, pokud legislativa Společenství, podle které byly jednotlivé chráněné oblasti zřízeny, nestanovuje odlišné požadavky.

2. Pokud se na předmětný vodní útvar vztahuje více než jeden cíl uvedený v odstavci 1, uplatní se vždy nejpřísnější z nich.

3. Členské státy mohou vymezit útvar povrchové vody jako umělý nebo silně ovlivněný, pokud by:

a) změny hydromorfologických charakteristik, které by byly nutné k dosažení dobrého ekologického stavu tohoto útvaru, výrazně nepříznivě ovlivnily:

- i. širší okolí,
- ii. plavbu, včetně přístavních zařízení, nebo rekreaci,
- iii. činnosti, pro něž je voda jímána, jako je zásobování pitnou vodou, výroba elektrické energie nebo závlahy,
- iv. úpravu vodních poměrů, ochranu před povodněmi, odvodňování, nebo
- v. jiné stejně důležité trvalé rozvojové činnosti člověka.

b) užitečné funkce poskytované umělými nebo ovlivněnými charakteristikami vodního útvaru nemohly, z důvodů technické neproveditelnosti nebo pro neúměrné náklady, být rozumně dosaženy jinými prostředky, jež by byly významně lepší z hlediska životního prostředí.

Takovéto vymezení vodních útvarů a jeho důvody budou výslovně uvedeny v plánech povodí požadovaných podle článku 13 a revidovaných každých šest let.

4. Termíny stanovené podle odstavce 1 mohou být prodlouženy za účelem postupného dosahování cílů pro vodní útvary za předpokladu, že se neprojeví další zhoršení stavu dotčeného vodního útvaru, a to při splnění všech následujících podmínek:

a) Členské státy dojdou k závěru, že všechna potřebná zlepšení stavu vodních útvarů nelze rozumně dosáhnout v časových termínech uvedených ve zmíněném odstavci, a to z nejméně jednoho z dále uvedených důvodů:

- i. míra požadovaného zlepšení může být z důvodů technické proveditelnosti dosažena pouze postupnými kroky, které přesahují časové termíny;
- ii. dosažení odpovídajícího zlepšení v rámci daného termínu by bylo neúměrně nákladné;
- iii. přírodní podmínky nedovolují včasné zlepšení stavu daného vodního útvaru.

b) Prodloužení termínu splnění a jeho důvody budou jmenovitě uvedeny a vysvětleny v plánu povodí požadovaném podle článku 13;

c) Prodloužení termínů budou omezena na období maximálně dvou následných revizí plánu povodí, s výjimkou případů, kdy přírodní podmínky jsou takové, že stanovené cíle nemohou být v těchto obdobích dosaženy.

d) Souhrn opatření požadovaných podle článku 11, která jsou považována za nezbytná k cílenému dosažení požadovaného stavu vodního útvaru v prodlouženém termínu, důvody jakéhokoliv významného zpoždění funkčnosti těchto opatření a očekávaný časový plán jejich realizace jsou uvedeny v plánu povodí. Přehled o realizaci těchto opatření a souhrn všech dodatečných opatření budou součástí revidovaného plánu povodí.

5. Členské státy mohou připustit pro specifické vodní útvary dosažení méně přísných environmentálních cílů než těch, které jsou uvedeny v odstavci 1, pokud jsou tyto vodní útvary ovlivněny lidskou činností do míry určené v souladu s čl. 5 odst. 1, nebo pokud jsou jejich přírodní podmínky takové, že by dosažení těchto cílů bylo neproveditelné nebo neúměrně nákladné, a pokud jsou splněny všechny následující podmínky:

a) environmentální a sociálně ekonomické potřeby zajišťované takovou lidskou činností nemohou být dosaženy jinými prostředky, které by z hlediska životního prostředí byly významně lepší a nevyžadovaly by neúměrné náklady;

b) členské státy zajistí,

- pro povrchové vody, že bude dosaženo nejvyššího možného ekologického a

chemického stavu, při daných vlivech, kterým nebylo možné se rozumně vyhnout v důsledku povahy lidské činnosti nebo znečištění;

- pro podzemní vody, nejmenší možné změny oproti dobrému stavu podzemní vody při daných vlivech, kterým nebylo možné se rozumně vyhnout v důsledku povahy lidské činnosti nebo znečištění;

c) nedojde k dalšímu zhoršení stavu dotčeného vodního útvaru;

d) stanovení méně přísných environmentálních cílů a příslušné důvody budou jmenovitě uvedeny v plánu povodí podle článku 13 a tyto cíle budou každých šest let přezkoumány.

6. Dočasné zhoršení stavu vodních útvarů nebude porušením požadavků této směrnice, pokud bude výsledkem okolností přírodní povahy nebo vyšší moci, které jsou výjimečné nebo nemohly být rozumně předpokládány, zejména extrémních povodní a dešetrvajících suchých období, nebo důsledkem okolností způsobených haváriemi, které nebylo rozumně možné předvídat, a budou-li splněny všechny následující podmínky:

a) jsou přijaty všechny schůdné kroky s cílem předejít dalšímu zhoršování stavu a s účelem neustoupit od dosažení cílů této směrnice u ostatních vodních útvarů neovlivněných těmito mimořádnými okolnostmi;

b) podmínky, za kterých mohou být okolnosti označeny za mimořádné nebo rozumně nepředpověditelné, jsou uvedeny, včetně zavedení příslušných ukazatelů, v plánu povodí;

c) opatření, která mají být přijata za takovýchto mimořádných okolností, jsou zahrnuta do programů opatření a nebudou oslabovat obnovu kvality daného vodního útvaru po skončení mimořádných okolností;

d) důsledky mimořádných nebo rozumně nepředpověditelných okolností se každoročně přezkoumají a s ohledem na důvody stanovené v odst. 4 písm. a) se přijmou všechna proveditelná opatření s cílem v co možná nejkratším čase obnovit ve vodním útvaru stav, který byl před mimořádnou událostí, a

e) souhrn důsledků mimořádných okolností a opatření, která byla nebo mají být přijata v souladu s písmeny a) a d), se uvedou v nejbližší aktualizaci plánu povodí.

7. Členské státy neporuší tuto směrnici pokud:

- nedosažení dobrého stavu podzemních vod, dobrého ekologického stavu nebo, kde je to relevantní, dobrého ekologického potenciálu nebo neúspěch při předcházení zhoršování stavu útvaru povrchové nebo podzemní vody jsou důsledkem vlivu nově změněných fyzikálních poměrů v útvaru povrchové vody nebo změn hladin útvarů podzemní vody, nebo
- neúspěch při zamezení zhoršení z velmi dobrého na dobrý stav útvaru povrchové vody je důsledkem nových trvalých rozvojových činností člověka

a jsou-li splněny všechny následující podmínky:

a) jsou učiněny všechny schůdné kroky k omezení nepříznivých vlivů na stav vodního útvaru;

b) důvody těchto vlivů nebo změn jsou jmenovitě uvedeny a vysvětleny v plánu povodí požadovaném podle článku 13 a dané cíle budou přezkoumány každých šest let;

c) důvody těchto vlivů nebo změn vyplývají z nadřazeného veřejného zájmu a/nebo pokud jsou přínosy pro životní prostředí a společnost při dosahování cílů stanovených v odstavci 1 převáženy přínosy z nových vlivů nebo změn pro lidské zdraví, udržení ochrany obyvatel nebo trvale udržitelný rozvoj, a

d) přínosy poskytované těmito vlivy nebo změnami vodního útvaru nemohou být, z důvodů technické neproveditelnosti nebo pro neúměrné náklady, rozumně dosaženy jinými prostředky, jež by byly významně lepší z hlediska životního prostředí.

8. Při uplatňování odstavců 3, 4, 5, 6 a 7 členské státy zabezpečí, že nedojde k trvalému vyloučení nebo ústupkům při dosahování cílů požadovaných touto směrnicí v jiných vodních útvarech ležících v téže oblasti povodí, a že uplatňování bude v souladu se zaváděním dílčích předpisů Společenství v oblasti životního prostředí.

9. Musí být podstoupeny kroky k zajištění, že uplatňování nových ustanovení, včetně uplatňování odstavců 3, 4, 5, 6 a 7, zaručí přinejmenším stejnou úroveň ochrany jako stávající legislativa Společenství.